List 31. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. avgusta 1894.

† Nadvojvoda Viljem.

V nedeljo se je pripetila v Badenu pri Dunaji velika nesreča. Ob tri četrt na deseto uro dopoldne jahal je nadvojvoda Viljem po cesti proti električnici železnici. Nadvojvoda je bil znan kot dober jezdec, ki je še zadnji čas najdivejšega konja znal ukrotiti. Nadvojvoda hotel je svojega konja naučiti na zvončkanje električne železnice in je zaradi tega jezdil prav ob železnici, ko je vlak prihajal. Vlak je prišel, in se je zavrl, ko je prišel do postajališča. Konj nadvojvode se splaši, skoči hitro v stran, visoko se spne po konci. Nadvojvoda je čutil, da nima več splašenega konja v svojih močeh, in hotel je skočiti z njega v tem kritičnem trenotku. Pri tem je pa nadvojvodi obvisela noga v levem stremenu in padel je z glavo na tla na kamenje. Konj je nadvojvodo še nekaj časa vlekel za seboj. Pri Hildegardinem mostu se je nadvojvodi izmotala noga iz stremena in obležal je v nezavesti. Nadvojvodo so prenesli prihiteli ljudje v Deisenhoferjevo gostilnico, kjer so ga položili na posteljo. Kmalu so prišli štabni nadzdravnik dr. Uriel, polkovni zdravnik dr. Hassak in zastopnik okrajnega glavarstva. Prišla je sodnja komisija, da je konstatovala, kako se je zgodila nesreča.

Čez malo minut so okrog postelje nadvojvode bili zbrani jeden štabni nadzdravnik in štirje polkovni zdravniki, ki so konstatovali, da je kost na glavi zadej prebita in da so se močno pretresli možgani. Še le malo pred poludne so zdravniki dovolili, da se na dvornem vozu prepelje iz gostilne v svojo vilo. Z Dunaja se je v tem pripeljal sloveč zdravnik Weinlechner. Popoludne se je nadvojvoda toliko zavedel, da je prejel svete zakramente. Rešitve ni bilo nobene. Okrog nadvojvodove postelje so se zbrali člani cesarske rodbine in dvorniki, ob polu šestih zvečer je zaspal nadvojvoda v Gospodu.

Z nadvojvodo zgubila je cesarska rodbina jednega najodličnejših članov, vojna jednega najboljših prijateljev in voditeljev, prebivalstvo plemenitega dobrotnika. Posebno vojna ga bode dolgo pogrešala, kajti znano je, da ga ima naše topničarstvo največ zahvaliti, da je tako na dobrem glasu. Pogrešalo bode pa tudi dolgo prebivalstvo zlasti dunajsko prijaznega in uljudnega nadvojvode.

Nadvojvoda Viljem se je rodil dne 21. aprila 1827. leta na Dunaji kot sin nadvojvode Karola, slavnega zmagovalca pri Aspernu. Že 1842. leta imenovan imejiteljem

12. pešpolka se je nadvojvoda z vso gorečnostjo poprijel vojaštva. Posebno se je zanimal za topničarske znanosti. Dne 11. oktobra 1845. je vstopil v nemški križarski red, leta 1846. je postal njegov koadjutor in dne 29. aprila 1847., v dan pred smrtjo slavnega očeta je postal generalni major in prevzel poveljništvo topničarske brigade na Dunaji.

Udeležil se je vojske 1848. in 1849. l. in se je odlikoval v bojih pri Sancti Lucii, Mantui in Malgheri. Nadvojvoda je po bitvi pri Novari junaškemu generalu Radeckemu izročil od cesarja podeljen mu red zlatega runa. V vstaji 1848. leta je bil nadvojvoda ranjen na roki. Pri nastopu sedanjega cesarja je nadvojvoda imel nalog ta nastop naznaniti ruski vladi. V oktobru 1849. leta je bil imenovan sekcijskim načelnikom tedanjega generalnega topničarskega ravnateljstva. Na tem svojem mestu je pridno popolnjeval svoje bogato znanje. Leta 1853. je bil imenovan podmaršalom in predsednikom posvetovanj sekcijskih načelnikov tedanjega glavnega vojnega poveljništva, dne 10. sept. 1854. je bil imenovan imejiteljem 6. topničarskega polka in leto pozneje načelnikom višjega vojnega poveljništva.

V vojski 1859. leta je nadvojvoda Viljem posloval kot poljski topničarski ravnatelj in je bil za požrtovalno postopanje svoje odlikovan z vojaškim zaslužnim križem.

Ko se je višje vojno poveljništvo preosnovalo v vojno ministerstvo je nadvojvoda odložil njega načelstvo in postal topničarski ravnatelj v Italiji. Leta 1862. je nadvojvoda bil imenovan guvernerjem zvezne trdnjave Moguncije, sledeče leto pa velikim križanikom nemškega reda in 1864. leta imejiteljem 4. pešpolka in generalnim topničarskim nadzornikom.

Leta 1866. je bil nadvojvoda na severnem bojišči. Po nesrečni bitvi pri Kraljevem gradci je nadvojvoda z velikim pogumom in izurjenostjo olajševal umikanje vojne zadržujoč Pruse s topničarstvom in tako krijoč avstrijsko vojno Nadvojvoda je bil tedaj v boji ranjen, ali je vendar vodil dalje topničarstvo. Zaradi tedanjega pogumnega delovanja bil je odlikovan z velikim križem Leopoldovega reda z vojno dekoracijo.

Ko se je potem preustrojila vojna in je nadvojvoda v tem že bil imenovan za feldcajgmajstra, bil je imenovan poveljnikom deželne brambe, hkratu je pa ostal še vedno generalni topničarski nadzornik. Za organizacijo deželne brambe si je pridobil mnogo zaslug. Da bi se mogel baviti samo s priljubljenim topničarstvom je prosil 1872. leta, da so mu odvzeli višje poveljništvo deželne brambe.

Nadvojvoda je na to odšel k večjim vajam v Rusijo, kjer so poskušali nove topove. Nadvojvoda se je jako zanimal za te poskuse. Povrnivši se je naduševal avstrijske topničarske tehnike, da naj tudi pri nas delajo poskuse, kako bi se dali zboljšati topovi. Vspeh teh poskusov in študij so bili Uhacijevi topovi, ki se morejo gotovo mej najboljše prištevati. Z veliko odločnostjo in marljivostjo je nadvojvoda pospeševal novo oboroženje topničarjev.

Nemški red je pod njegovim vodstvom se zopet razcvel in se preosnoval. Prevzel je mej drugim obvezanost svobodne sanitetne službe ob vojski.

Malokaterem bode morda znano, da je nadvojvoda bil dober glasbenik in poznavatelj glasbe. Dobro je igral na pijano in je zlasti ob zimskih večerih, ko so se zbrali visoka gospoda pri njegovem bratu nadvojvodi Albrehtu, rad katero zaigral in pri tem sta navadno pela z nadvojvodo Evgenom, kateri ima jako lep baritonski glas. V navadnem življenji bil je nadvojvoda jako priprost in priljuden. Častniki so ga povsod ljubili zaradi njegove prijaznosti. Kako priljubljen je bil nadvojvoda pri avstrijskih narodih, pač najbolje dokazujejo mnogobrojni dokazi sožalja. Slovenci, vedno zvesti cesarski rodbini in Avstriji se seveda pridružujemo v sožalji drugim avstrijskim narodom. Ta žalosten dogodek je zopet pokazal, kako tesne so vezi mej vladarsko rodbino in narodi v našem slavnem cesarstvu, kar je pač najboljše jamstvo za slavno prihodnost habsburške države.

Politiški oddelek.

Ogerske razmere.

Ogerska državna polovica ima v naši državi silen vpliv na politiko vse države, če tudi donaša mnogo manj k skupnim državnim stroškom nego v državnem zboru zastopana kraljestva in dežele. Tako sta Ogra dva skupna državna ministra. Politiko v ogerski državni polovici pa odločujejo samo Madjari in tako ta azijski rod odločuje osodo naše države, kacih 5 milijonov Madjarov zapoveduje 35 milijonov drugih narodnostij. Očividno je, da je to čisto nenaravno.

Da je temu tako, je več uzrokov. Naša državna polovica vsled narodnih prepirov ne more pokazati vse svoje moči proti Madjarom. Madjari so se pa pobotali s Hrvati, druge narodnosti pa s suravo silo odrinili in sedaj lahko gospodujejo sami.

Na prvi pogled se bode pač marsikomu zdelo čudno, kako je bilo mogoče tako potlačiti Slovake, Rumune, Rusine in Srbe, če pa razmere dobro premislimo, se temu ne čudimo. Nekoliko je kriva slovanska mehka nrav. Madjar je odločen in brezoziren in je zatorej lahko obvladal Slo-

vane. Veliko vlogo pa igra plemstvo. Vse ogersko plemstvo skoro brez vse izjeme se pa čuti za madjarsko. Baš v plemstvu se je kazala velika madjarska moč. Volilni red je zlasti na Sedmograškem jako krivičen. Rumuni po tem volilnim redu ne morejo spraviti dosti poslancev v državni zbor.

Mnogo seveda je pa krivo to, da so nemadjarske narodnosti na Ogerskem nastopile pasivno politiko. Posebno Rumuni so se nadejali, da bodo s pasivno politiko zopet si pridobili stare pravice Sedmograške. Pasivna politika narod politično le slabi, to smo videli na Češkem, kjer so leta 1879. bili češki zastopniki prisiljeni po okoliščinah vstopiti v državni zbor. Pasivna politika je pa na Ogerskem še slabše vplivala, ker se nemadjarske narodnosti niso udeleževale niti volitev in so se tako odvajale političnih bojev. Poleg tega mej nemadjarskimi narodnostmi ni bilo nobene jedinosti.

Vse kaže, da se pa vendar tudi na Ogerskem bliža nekak prevrat. Rumunska spomenica ni bila sicer prišla na mesto, kamor je bila namenjena, ali vendar ne bode ostala brez posledic. Res je, da so obsodili zaradi te spomenice rumunske domoljube, ali njene vsebine pa s tem le ne morejo ovreči. Svet je izvedel, kako Madjari grdo ravnajo z Rumuni in Slovani, in to je že nekaj vredno.

Pravda proti Rumunom je le potrdila, da se res tako Nemadjari pritiskajo, kakor spomenica trdi. Izvedeli so tudi pravi položaj višji odločilni krogi, katerim mora biti blaginja vseh narodov na srci. Tudi spomenice rumunskih dijakov so mnogo pripomogle, da se je svet prav poučil o razmerah onostran Litve. Madjarski šovinizem je pa tudi že večkrat prestopil svoje meje. Dogodki, kakeršni so bili ob Kossuthovi smrti ne morejo ostati brez vseh posledic. Res, da precej se stvari ne premene, ali prišlo bode počasi in to tem bolj gotovo.

Posebno so pa proticerkvene predloge precej očistile politični zrak. Pred vsem so velik del plemstva odtujile vladi. Pri nekaterih predlogah namreč ne gre le za cerkvene koristi, temveč za koristi plemstva in to je stvar, ki je konservativne plemenitaše spravila iz ravnodušnosti. Kdo bi se pred par leti to misliti mogel, da se bode kak visok ogerski plemenitaš izrekel za sodelovanje z nemadjarskimi narodnostmi, da bode priznaval njih pravice in jih celo zagovarjal. To je že storil grof Zichy in on s svojim mnenjem ni več osamljen.

Nemadjarske narodnosti je tudi proticerkvena politika jela vzbujati. Videli smo gibanje, kakeršnega še ni bilo nikdar poprej mej Srbi, Slovaki in Rumuni. V vseh teh narodnostih je postalo živo prepričanje, da te cerkvene predloge so naperjene proti njim. Posebno veselo je, da so se pri tem zbližali katoliški, pravoslavni in protestantski Slovani in Rumuni, da se je nakrat premostil propad, ki jih je poprej ločil. Baš to versko različje je poprej mnogo oviralo skupno delovanje in Madjari so pa tudi znali to nasprotje buditi. Sedaj so pa vsi Nemadjari prišli do prepričanja, komu koristi, ako si zaradi različnosti vere nasprotujejo mej seboj, da od tega nima koristi nobena cerkev, temveč le Madjari in židje. Večina teh verskih prepirov so zasejali zlasti mej Slovane le slovanski nasprotniki, da potem ložje gospodarijo. Koliko bi bilo drugače, da v naši državi ni nasprotja mej Srbi in Hrvati, mej Poljaki in Rusini. Nemci bi že davno ne gospodovali tu stran, in Madjari najbrž ne onostran Litve.

Sploh pa v višjih krogih na Dunaji že premišljujejo, kako bi naredili konec madjarski prevzetnosti. To smo jasno videli ob poslednji ministerski krizi. Tedaj ni šlo za civilni zakon, temveč za vse kaj druzega. Poskusil se je bil narediti konec madjarski krivičnosti. Ne da bi bil kdo vedel kako in kaj, prišel je bil na površje Khuen-Hedervary. Vse je bilo pripravljeno. Tisti, ki so ga bili poklicali, so vedeli, da se v cerkveni politiki vjema z Wekerlom, ali pričakovali so, da bode sedanji hrvatski ban, ako pride na krmilo ogerski vladi, stopil na prste madjarskemu šovinizmu in tudi drugim ogerskim narodnostim pripomogel do večje veljave. Madjari so hitro spoznali, zakaj se gre, in so Hhuen-Hedervaryjevo ministerstvo preprečili. S tem so pa prevrat stvari le za nekaj časa zavlekli, nikakor ga pa niso za zmiraj preprečili.

Preganjanje nemadjarskih narodnostij je mej drugim imelo tudi to veselo posledico, da so se začele nemadjarske narodnosti približevati. Bila so mej njih vodjami že razna posvetovanja. Občevanje mej temi narodnostmi je vedno živahnejše.

Vse to s stvari, katerih se gospodje že boje v Budimpešti. Le tako moremo tolmačiti, da je minister notranjih stvarij potoval po Sedmograškem in prigovarjal Rumune, da se oklenejo vladne stranke ter je jim za to marsikaj obetal. Vlada v Budimpešti čuti, da se jej majejo tla pod nogami, za to pa išče sprave z Rumuni. Mej drugim je minister obetal jim pravičnejši volilni red.

Minister je mislil, da bodo Rumuni ga z veseljem pozdravljali in da bode mej njimi se dala osnovati neka vladna stranka. S tem bi Madjari si podaljšali svoje gospodstvo. Da pridobe Rumune na svojo stran, potem bi ložje zatirali Slovane. Minister je baš s svojim potovanjem na Sedmograško hotel narediti razkol mej nemadjarskimi narodnostmi. Kakor se kaže, se je pa minister jako motil. Rumuni mu ne gredo na led, ker dobro vedo, da jih Madjari iščejo le zaradi tega, ker preti nevarnost njih gospodstvu. Rumuni pa nimajo nobenega povoda podaljšati Madjarom njih gospodstva in zatorej ministra gledajo z veliko nezaupnostjo. Rumunski listi pa pišejo, da veče zaupanje pa ima od njih pričakovati grof Zichy, ako pride na Sedmograško. Ogerskim konservativcem je sedaj le treba prijeti roko, katero jim ponujajo nemadjarske narodnosti. Upamo, da to store in tako pripomorejo, da poprej pade sedanji sistem. Glavna stvar je pa, da nemadjarske narodnosti ostanejo jedine, ker s tem bodo dosegle, da se bodo jemale v poštev v tistih krogih, kateri imajo interese, da se naredi konec madjarskemu šovinizmu. Na videz so dandanes madjarski liberalci mo

gočni, ali kdo ve, kaj bodo že v par letih. Kako mogočni so bili nemški liberalci še 1876. leta in 1879. je bil konec njih slave.

Politični pregled.

Ulični napisi. — Glasilo ministerstva vnanjih stvarij si vsoja ljubljanskemu in praškemu mestnemu zastopu dajati svete zaradi uličnih napisov. „Politik“ temu vladnemu listu prav umestno svetuje, da naj se s svojimi sveti le obrne do onih nemških mest, kjer so znatne nenemške manjšine, a dosedaj nečejo o dvojezičnih napisih ničesa slišati Želeti je pač, da bi ta list si vtisnil v srce svete praškega lista.

Nemadjarske narodnosti ne kažejo nobenega zaupanja v sedanjo ogersko vlado Vsi njih časopisi pišejo, da ogerska vlada nima volje ozirati se na nemadjarske narodnosti. Sicer se pa vlada tudi nanje ozirati ne more, ker je popolnoma odvisna od madjarskega šovinizma in židovstva. Nemadjarske narodnosti nimajo ničesa pričakovati, dokler se ne premeni sedanja sistema.

Poljska gimnazija v Tešenu. — Poljaki mislijo v Tešenu v Šleziji osnovati poljsko gimnazijo. Dotični odbor ima dosedaj nabranih že 40.000 gld. Drugo leto se že začne gradenje dotičnega poslopja. To bode druga slovanska gimnazija v Šleziji. V Opavi ima namreč češka šolska Matica svojo gimnazijo. Slovanski poslanci se bodo gotovo poganjali, da se vzameta ta dva zavoda v državno oskrb.

Obsojeni Rumuni. — Drž pravdništvo je obsojene Rumune ukazalo zapreti. Dr. Ratiu-a in Corilatu-a so odpeljali žandarji v zapor. Obsojeni Rumuni ne mislijo vložiti prošnje za pomiloščenje.

Češki katoliški shod se je vršil v ponedeljek v Brnu na Moravskem. Zbralo se je pa le kacih 1000 udeležencev. Nekoliko več udeležencev bi bilo, da od veleposestnikov ni skušalo izkoristiti katoliški shod za koalicijo, kar se pa ni posrečilo. Posebno važnosti ta shod nima, ker na Moravskem slovanski narod je le na strani Mlado- ali Staročehov. Nemci so pa v liberalnem taboru. Nobena stranka, ki pa ne stoji odločno na narodnem stališču nima upanja, da bi vspela na Moravskem.

Rusini baje mislijo v posebni spomenici sporočiti svoje želje cesarju, ko pride v Galicijo. V ta namen se skliče shod rusinskih zaupnikov v Levov, da sestavi to spomenico.

Vatikan. — Iz Rima se poroča, da je rumunski poslanik Lahovary imel razgovor s papežem Leonom XIII. Papež je rekel, da mu od vseh stranij prihajajo prošnje, da naj bi povzdignil svoj glas za svetovni mir. Dosedaj te inicijative ni mogel sprejeti zaradi raznovrstnih zaprek, posebno Francoska ni hotela ničesar o tem čuti. Navzlic temu se je pa sedaj odločil, da se zavzame za vprašanje o svetovnem miru; v to svrho sestavlja okrožnico o razoroženji. Okrožnica izide čez četrt leta. Če tudi se naenkrat ne more pričakovati praktičnih posledic okrožnice, je vendar gotovo, da bo vpliv papeštva močno deloval za svetovni mir.

Bolgarija. — O vnanji politiki, katero misli tirati sedaj Bolgarija po padci Stambulova, pisalo se je že prav mnogo. Od ene strani se je zatrjevalo, da vnanja politika Bolgarske ostane stara, da Bolgarija ne preneha biti prijateljica trozveze, osobito Avstrije, z druge strani se je pa zopet reklo, da bo Bolgarija gledala, da se Rusiji prikupi in isto za se pridobi. To slednjo domnevanje potrjujejo celo nekateri avstro-ogerski listi, ki poročajo o nezadovoljnosti avstro-ogerskega vnanjega ministerstva glede prevrata v Bolgariji v korist Rusiji. Po zagotovilu teh listov hoče namreč Bolgarija prijateljstvo z Rusijo. Pokazalo se bo, če je to domnevanje avstro-ogerskega vnanjega ministerstva opravičeno. Naravno sicer je, če Bolgarija v namen potrditve kneza želi prijaznosti od strani Rusije, a malo neverojetno je pa tudi, da bi Bolgarija hotela se zameriti dosedaj prijateljski trozvezi.

Francija. — Zbornica je vsprejela z veliko večino zakon zoper anarhiste, kakor ga je predložila vlada. K zakonu predlagali so se razni popravki, dostavki in popolnila, toda vsi so bili zavrženi. Karakterističen za francoske razmere je pred vsem dostavek poslanca Jaures-a, ki je predlagal, da naj se po zakonu zoper anarhiste postopa tudi proti ministrom in poslancem, če so svoj položaj izkoriščali za sleparska financijelna podjetja. Ta svoj predlog je Jaures dobro utemeljil. Predlog je bil sicer odklonjen z neznatno večino, a čč se pomisli, koliko sleparij so doprinesli že razni državni dostojanstveniki, kakor pri panamski aferi in drugih javnih škandalih bi morebiti res ne bil škodil ta Jauresov dostavek v prilog poštenosti in pravičnosti v opravljanji služb od strani raznih francoskih državnikov.

Azija. — Boj mej Japonsko in Kitajsko zaradi Koreje ni sicer še oficijelno napovedan, a v resnici se je že pričel. Početek spopadu je bil, da je neka japonska ladija napala neko trgovsko kineško ladijo in isto utopila z blagom in moštvom vred. Bilo je tudi že več drugih rabuk mej japonskimi, kineškimi in korejskimi vojaki. Poroča se tudi, da so Japonci vjeli korejskega kralja. Spor mej Kino in Japanom je pred vsem važen zaradi tega, ker sta pri celi stvari prizadeti Rusija in Anglija, ki obe hočeta varovati svoje interese na vzhodu. Če pa, te dve velevlasti prideta do resnega razpora na vzhodu, bo to močno vplivalo na evropski mir. — V celo zadevo se vmešava tudi ameriška vlada, ki je poslala na Korejo svoje ladije, sicer z motivacijo, da preskrbi varstvo svojim podložnikom, a ima v resnici povsem druge namene. Očitno je, da postane lahko zamotano korejsko vprašanje, osodepolno celo za svetovni mir.

Obrtnija.

Lesen strop iz l. 1638. v Kranji.

(Po izvestji obrtnih strokovnih šol.)

Lani smo priobčili zanimiva, z intarzijami okrašena vrata, ki se nahajajo v tako zvani „hiši mejnih grofov“ v Kranji (Glavni trg št. 2.). Soba, katero lepšajo omenjena vrata, ima tudi krasen lesen strop, ki je narisan v prilogi tega letnega poročila.

Strop je s podolžnim tramom razdeljen na dve polovici, a vsaka polovica kaže bogato razvrščena in s profili obrobljena polja. Vsi profili na stropu, kakor tudi na tramu, se odlikujejo s plemenitimi in vplivnimi črtami. Strop je iz orehovega lesa, a je na debelo prevlečen z rjavo oljnato barvo, tako da se prvotni značaj stropa nikjer ne pokaže. Morebiti bivajo sredi posamičnih polj intarzije, česar pa ni bilo mogoče dognati, ker bi se bila sicer morala ostrgati oljnata skorja. Kakor pri vratih bi bilo tudi pri stropu jako hvaležno delo, ko bi se prevlaka z umno roko odstranila ter obema izdelkoma povrnil prvotni ton orehovega lesa.

Vrata in strop se nahajata v hiši, v kateri ne stanuje lastnik sam, ampak najemniki. (Sedanji najemnik stanovanja, gosp. Ferd. Pollak, je tudi letos drage volje prepustil dotično sobo učencem v proučevanje. Za to mu na tem mestu izrekamo srčno zahvalo.) Lahko se

torej pripeti, da bode morebiti kaka poznejša, menj razumna stranka premalo varovala in cenila te zanimive priče umetnoobrtnega delovanja naših prednikov. Vsakemu prijatelju naše kulturne in umetniške zgodovine pa bi bilo gotovo žal, ko bi imenovani spomeniki njeni propali in izginili, nikar da bi se primerno popravili in ohranili splošnemu pristopu; — z drugimi besedami: V deželnem muzeji Rudolfinu bi bil pač najprikladnejši prostor za velezanimiva vrata in strop hiše „kranjskih mejnih grofov!“

Trgovina z mešanim blagom.

Tri stvari so, katere najbolj tlačijo naše male obrtnike, katere bode treba premeniti, ako se hoče, da mala obrt ne propade. Prva stvar je to, da tovarnarju ni treba dokaza zmožnosti, naj tudi izdeluje rokodelske izdelke, čevlje, hlače, klobuke itd. Sploh se sedanji dokaz zmožnosti napak umeva. Ovira nekatere reveže, da ne morejo začeti obrta, ali vsaj jim napravlja težave, v tem ko bi moral zlasti ovirati veliki kapital, da se ne meša v rokodelstvo s tem, da se nikomur ne dovoli začeti obrta. Kaj pomaga obrtniku dokaz zmožnosti, ako je vsaki kapitalistični družbi dovoljeno začeti krojaštvo, čevljarstvo, knjigoveštvo, ako le vzame izučenega delovodjo. Sploh bi se morala sleparija z delovodjami odpraviti. Kdor sam ni zmožen voditi obrta, naj se pa vanj ne vtika. V vsakem takem slučaji uniči se jeden samostojen obrtnik.

Druga napaka je, da se trgovcem z rokodelskimi izdelki dovoli jemati mero. S tem se je omogočilo trgovcem, da vzamejo obrtnikom ves njih dosedanji trgovski zaslužek. Škodljivost je pa zopet v tem, da trgovec lahko dela z mnogo večjim kapitalom nego mali obrtnik in je torej čisto naravno, da mu je jako nevaren konkurent.

Tretja nevarnost za malega obrtnika je trgovec z mešanim blagom. Takemu trgovcu dovoli se prodajati vse mogoče, plačuje pa le jeden obrtni davek. Dohodarina se mu pa tudi ne odmeri v tej meri, kakor ima zaslužka. Tak trgovec uničuje ne le jeden obrtni stan, temveč kar celo vrsto obrtnih stanov. Posebno v velicih mestih se nekateri trgovci bavijo z vsemi mogočimi stvarmi, da si je baš v večjih mestih trgovina z mešanim blagom popolnoma neopravičena. Na kmetih, kjer ne more biti več trgovcev in obrtnikov, je pač včasih potreba, da jeden sam trgovec prodaja več stvarij, v mestih je pa za vsako posamezno stroko poseben trgovec ali obrtnik, ali vsaj bil bi, da mu obstanka ne omogočuje velik trgovec z mešanim blagom. Večkrat bi živelo deset samostojnih obrtnikov in trgovcev, ko bi ne bilo velicega trgovca z mešanim blagom.

Te dni je po časopisih bilo čitati, da sta bivši predsednik avstrijskih drž. železnic baron Czedik in neki veliki industrijelec napovedala trgovino z mešanim blagom. Seveda ta dva moža ne mislita odpreti kake male prodajalnice, temveč hočeta prodajati razno blago na debelo. Trgovino z mešanim blagom sta napovedala zaradi tega, da bodeta mogla kupovati in prodajati vse mogoče blago. Trgovina z mešanim blagom tržuje po § 38. obrtnega reda lahko z vsem blagom, ki je dovoljeno v svobodni trgovini, izimši torej jedino strupove, razstrelila, divje živali in orožje. Nedavno je bilo po časopisih čitati, da jeden trgovec z mešanim blagom prodaja papriko in čevlje, ob jednem jemlje mero kakor čevljar. Veliki tovarnar Krupp v Berndorfu je napovedal trgovino z mešanim blagom le zaradi tega, da je mogel začeti neko konzumsko podjetje. Kmetijsko gospodarstvo kneza Wrede v Badenu pri Dunaju napovedalo je trgovino z mešanim blagom in ne trguje le z maslom, mlekom, jajci in sirom, temveč tudi s sladorjem, kavo, gosmi, kokošmi itd.

Želeti je vsekako, da se pravice trgovini z mešanim blagom omeje. Trgovski minister je že predlagal zbornici poslancev načrt zakona, kateri daje vladi pravica, da bode imela naredbenim potom določevati obseg takim trgovinam. Da bi le državni zbor kmalu rešil ta zakon. Mi vemo, da ima trgovinski minister najboljšo voljo, ali vendar prevelikih nad ne gojimo. V sedanji državnozborski večini ima preveliko besedo veliki kapital, kateremu pa sedanja uredba trgovine ugaja.

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtni nadaljevalni pouk v Ljubljani. V obrtno nadaljevalno šolo na drugi deški šoli v Ljubljani je hodilo 122 učencev. 71 je šolo obiskovalo prav pridno, 16 pridno, 9 manj pridno in 19 zanikrno. Razred jih je dovršilo 113 z dobrim, 17 z manj dobrim vspehom in 24 je ostalo neklasifikovanih, 24 jih je pa mej letom izostalo. Učili so trije učitelji. — Obrtno nadaljevalno šolo na višji realki je pa obiskovalo 261 učencev, in sicer 58 oddelek za umetni in mali obrt, 53 oddelek za mehaničen obrt, 38 oddelek za stavbeni obrt. Poučevalo je 11 učnih močij.

Šolska delarna. Na drugi mestni deški šoli v Ljubljani sta dva učitelja poučevala lepljenstvo in mizarstvo. Lepljenstva se je učilo 24 učencev in so izdelali 776 izdelkov. Mizarstva se je učilo 6 učencev in so izdelali 152 izdelkov.

Kmetijstvo.

Črtice o kmetijski kemiji.

Voda.

(Dalje.)

Ker pri manjši gorkoti zrak ne more obdržati v sebi toliko vodne pare, kakor pri vročini, zato se začne zgoščevati para v kaplje, ako se pomanjša gorkota zraka, ali pa se povekša zračni tlak. Začne se delati rosa, megla, oblaki ali pa iti dež. Megla že namreč ni več vodni plin, temveč obstoji že iz drobnih kapljic.

Rosa nastane pri jasnem vremenu, ko zemlja z izžarenja hitro zgublja gorkoto in postane hladnejša nego je obdajajoči zrak. Vsled ohlajenja zemlje se začno izločevati iz zračnih plastij dotikajočih se zemlje kaplje, nareja se rosa. Če je pa vetrovno se rosa ne nareja. Zemlja pri vetru vedno prihaja z novim gorkejšim zrakom v dotiko, in se toliko ogreje, da ne napravlja rose.

Že Aristotel in drugi pisatelji starega veka so spoznali, da se rosa dela v jasnih in toplih nočeh. Še le Angležž Wells je pa natančneje preiskal nastajanje rose. Rose so močnejše pomladi in jeseni nego po letu. Da bode mnogo rose, je treba, da je poprej gorek dan. Rose se pa naredi več po polnoči nego do polnoči.

Odvisno je pa tudi od tega, koliko je rose v kakem kraji, kakšna da so tla. Po travi je vedno več rose, nego po kamenji. Trava namreč zaradi izhlapenja zgublja tudi gorkoto. Popolnoma pa nastajanje rose še ni pojasnjeno. V novejšem času je Aitken prišel po raznih opazovanjih do prepričanja, da vsa vlažnost, iz katere se nareja rosa, nikakor ne izvira le iz zraka, temveč tudi iz zemlje. Velik del rose, ki se nahaja na rastlinah izvira iz rastlin samih.

Rose tudi niso jednako močne po svetu. Najmočnejše rose so v primorskih deželah v toplih krajih. V Perziji in Arabiji je včasih zjutraj toliko rose, kakor bi bil dež šel. V afriških pragozdih je zjutraj toliko rose, da od drevesa kaplje kakor po dežji. V teh krajih rosa v veliki meri nekatere letne čase nadomešča dež. V puščavah se ne dela rosa. Pa tudi na morji ni dosti rose, kakor se kaže na ladijah, kar pač prihaja od tod, da se na morji gorkota po dnevu in po noči tako močno ne razlikuje.

Da se rosa še v večji meri ne dela, ovira nekoliko to, da se pri delanji rose pojavlja prosta tista gorkota, ki se je bila porabila pri izhlapenji vode in tako ovira ohlajenje zraka. Natančne skušnje so pokazale, da je ravno toliko gorkote proste, kadar se kak plin v tekočino preminja, kako se je je pri izhlapenji bilo porabilo. Gorkota se namreč ni bila zgubila.

Koliko pade rose v letu, se to dosedaj z nobenimi pripravami ni dalo določiti. Tehtala se je že rosa, ki se nabira po listji, in pobirala rosa po travi, ali vse preiskave so bile jako nezanesljive in so pripeljale do tako različnih vspehov, da se je le prejasno videla njih nezanesljivost.

Megla in oblaki obstoje iz silno majhnih vodenih kapljic. Ločijo se po tem, kako in kje nastajajo. Megla leži vedno na zemlji, dočim so oblaki v visočini. Megle nastajajo na dva načina. Če vlečejo gorki in vlažni vetrovi čez hladnejše zemeljsko površje, nastaja megla. To vidimo posebno po zimi, ako vlečejo gorkejši zapadni ali južni vetrovi. Na ta način se dela posebno gosta megla v severnih krajih, kadar vlečejo južni vetrovi čez zamrznjeno morje, in pa v Angliji, kakor južni vlažni vetrovi vlečejo preko ohlajene zemlje. Posebno angleške megle so znane, ker so tako goste, da je včasih skoraj popolnoma tema in se dogajajo celo nesreče ob tacih meglah. V Labradoru in Novem Fundlandu so tudi take megle, ki so večkrat v strah mornarjem. Po tacih meglah gre rad dež.

Megla pa nastaje tudi, če je morje ali kako druga voda gorkejša nego zrak nad njo. Pri tem z veliko silo voda izhlapeva. Mrzlejši zrak pa ne more vsprejeti vodne pare, in ta se spreminja v meglo. Na ta način nastajajo megle v poznem poletji in jeseni po dolinah nad močvirji, jezeri, vlažnimi travniki in nad morji. V visocih gorah so take megle v vseh letnih časih. Po zimi vidimo nad studenci vstajati meglo. Tako morske megle nastajajo, ako mrzlejši veter vleče nad morjem. Te megle se navadno potem precej daleč potegnejo na kopno. Megla se hitreje dela, ako je mirno morje in ni nobenega vetra. V puščavah, koder ni nikoli rose, tudi nimajo nikoli megle. V drugih vročih krajih pa imajo tudi pogostem meglo. Ob Kongu v Afriki je megla celo ob suhem letnem času, posebno so pa v vročih krajih pogoste megle zjutraj in zvečer ob začetku in ob konci deževja. Druge čase so pa v vročih krajih navadno jasni večeri in jutra.

Včasih megla kar moči, po njej nastaja neka rosa in tedaj pravimo, da prši. Jutranje megle se navadno razprše, kadar solnce pride višje na nebo.

Od megle je pa vsekako ločiti oblake. Sicer se navadno govori, da so oblaki le višja megla. Dolinci tudi meglo v gorah zmatrajo za oblake in potnik na gori, če pride v tak oblak, misli, da je v megli. Vzlic temu je pa mej oblaki in meglo nekaj razločka. Oblaki nastanejo namreč, ako se zračni tok navpično vzdiguje in pri tem shladi. Zrakoplavci in hribolazci pa tudi vedo povedati, da v oblakih skoro nikdar ne čutijo vlažnosti na koži, kakor je ta vselej pri megli.

Oblaki pa niso nič stalnega, vedno se preminjajo. O tem se prepričaš, ako jih skrbno opazuješ. V oblakih se vedno delajo kapljice, ki pa padejo in se zopet izhlape. Le vsled te vedne premene je mogoče raztolmačiti, da oblaki plavajo po zraku. Da kaplje vedno zopet ne izhlapevajo, bi pa morale pasti na zemljo. Na videz imajo oblaki jako različno obliko, različno barvo. Plavajo v jako različni visokosti. Najnižji oblaki so le kakih 300 ali 400 metrov visoko, dočim so najvišji nad 5000 metrov visoko.

Oblaki jako vplivajo na podnebje kakega kraja. Po zimi odvračajo oblaki velik mraz, po letu pa veliko vročino. Največ oblačnih dnij imajo na morji ali blizu morja, jako malo pa na daleč od morja. V vročih krajih je navadno več oblakov, nego v zmernovročih. Dosti oblakov je tudi od 32 do 50° severne širokosti, potem jih je pa vedno manj proti tečaju. Seveda je veliko izjem zaradi posebnih krajevnih razmer. V srednji Evropi je navadno največ jasnih dnij v marci, najmanj pa v decembru.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Okrajno glavarstvo v Krškem naznanja, da se po postavi z dne 28. marca 1892. drž. zak. št 61 tistim posestnikom, katerih vinogradi so od trtne uši uničeni ter se hočejo z amerikanskimi trtami zopet obnoviti in katerih gospodarji so zarad trtne uši v začasno stisko prišli, dovoljuje brezobresten predujem v denarjih iz državnega in deželnega zaklada. Dotične prošnje, katere so z prilogami vred koleka proste, so najkasneje do 15 septembra 1894. pri tem c. kr. okrajnem glavarstvu vložiti, ker se na po tem obroku vložene prošnje za delavno dobo 1895 leta ne bi moglo več ozir jemati. Tiskovine za dotične prošnje in delalne načrte dobijo brezplačno v odpravništvu c. kr. okrajnega glavarstva v Krškem.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Postaja Matulje-Opatija naredila mi je bila nekake skušnjave. K levi od nje precej globoko doli v zatišji ob morskem obrežji kazal se mi je oddelek svetoznanega kraja, sloveče Opatije, kjer si iščejo, bi rekli, prvi bogataši in velikaši Evrope zdravja pri prsnih in pljučnih boleznih. Mene, hvala Bogu! ni gnala nikaka bolezen tje dol, a rad bi bil vidil od blizu kraj, ki morda res nudi bolnikom ali zdravje, ali vsaj polajšanje njihovega trpljenja; po drugi strani pa bi bil spoznal rad tudi oni srečen kotiček zemlje, na katerega stanovnike in posestnike se je dober Bog tako milo ozrl s tem, da svoje do malega puste in skalovite prostore prodajajo za neslišano visoke cene bogatašem, da si ondi zidajo potem oni nova krasna poslopja (vile). (Poznam na pr. slučajno v Opatiji moža, ki je bil priprosti ribič in čolnar [gondolier], a sreča njegova bila je, da je posedal precej sveta. Danes premore mož morebiti premoženja do petdest tisoč gld., in si je vrh tega še sam sebi zidal lepo stanovališče; tako ugodno je namreč svoje prostore bogatašem prodal. Ker bi bil našel tudi v Opatiji znane ljudi, poleg tega pa vidil baje prekrasne vile, hotéle, sprehajališča i. t. d., me je res na moč mikalo, podati se tja dol do vsaj prvega zjutranjega vlaka; a, preveč sem bil vendar oddaljen še od doma, kamor sem pa moral dospeti na vsaki način do nedelje, in ker pregovor pravi, da „godci gredo v petek domov“, odložil sem pohod sloveče Opatije na drugi čas, če bo sploh kedaj nastopil za me. Željo vsaj imam najboljšo za to.

Vožnja od Matulje-Opatije naprej je bolj enotna, nazaj ozirajočim se kaže vendar še precej dolgo Kvarnerski zaliv. Železnica vodi večkrat skozi globoke skalnate zareze, pod Rukavcem pa, katera farna cerkev kipi vrh okroglastega hriba, objela nas je tema precej dolgega tunela. Ko smo se privozili zopet na svitlo, peljal nas je hlapon po večjem po pustem Krasu. Priznati se mora, da se je letod za njegovo pogojzdevanje veliko delalo in doseglo, ker je svet na obe strani proge gosto zaraščen z mladim gozdom. — Naslednja postaja Jurdani stoji na samem. Vas enacega imena je nekoliko oddaljena na desno ob reško-kranjski državni cesti. (Omenim naj tu, da je bila ta cesta mala leta pred gradenjem reške železnice na mnogih krajih preložena, in se je s tem ognila mnogih silnih klancev. Na daljni vožnji viditi je v daljavi k levi okolica, ki je znana pod imenom „Čičarija“, katere stanovniki so še pred nedavnim časom vozili in tudi na tovorih nosili po Kranjskem na prodaj največ kis in bruse. Novejši časi, o katerih se že skoraj v vsaki vasi dobi vse potrebno za dom na prodaj, so tudi tem bornim ljudem do malega odjedli kruh, katerega jim njihovi siromašni dom odrekuje.

Blizu naslednje postaje Sapiane prestriže železnični tir cesta, ki pelje skozi Istro preko Novegagrada proti Trstu. Tu se nam je odprl svet proti desni, kazala se nam je okolica ob državni cesti stoječe vasi Lipa, višje v kotu gori pa je viditi dekanijska farna vas Jelšane, ki je tudi v bližini državne ceste. Kakor po Kranjsko-Dolenjskem in Notranjskem, so se tudi v okolici Lipe in Jelšan leta 1813. vršili zadnji krvavi prizori avstrijsko-francoske vojske.*)

Od postaje Sapiane kmalu naprej zavozili smo v tunel, ki je dolg 800 *m* in je narejen v ravni črti tako, da se skoraj vidi z enega konca v drugega. Ko sem se prvič peljal po reški železnici, vozili smo skozi ta tunel tako silno počasi, da je bilo prav nekako dolgočasno, in to tem bolj, ker je na pr. ravno ob sredi padal močni vodeni curek, brž ko ne kaki studenec na vagonove strehe. To sem najdel to pot zboljšano, in smo se vozili skozi tunel tako, kakor se vozi navadno tudi drugod skozi nje. Ko smo dospeli zopet na svitlo, nahajali smo se v ožini, ki se menda zove Dolenjski potok, kmalu za tem prevozili smo primorsko-kranjsko mejo, in zdajci se nam je svet prijazno odprl.

Na levo bila je videti vas Mala Bukovica s prijazno cerkvijo sv. Roka; kmalu naprej vas Velika Bukovica, nad njo pa na hribu Harije (kapelanija trnovske dekan. fare); spodaj sta Zarečica in Dobro polje. Še bolj prijazna in odprta se mi je vidila okolica na desno, kjer so razvrstene vasi: Jablanica, Vrbica, Dolenji Zemon, Vrbovo in Jasen. Vidi se, da je letod že od nekdaj prebival pobožni slovenski rod, ker malo da ne iz vseh vasi kipijo cerkveni stolpi kvišku proti nebu. Ravninsko okolico pa obdajajo visoki stranski hribi. Nad Jablanico vidi se hrib Kozlek (998 *m*), nad Vrbovem hrib Vel. Devin (1104 *m*), in nad Jasenom hrib sv. Ahac (804 *m*) s podrtijo cerkve sv. Ahacija. Na vrhu imenovane gore izvira studenec, o katerem pravi ljudski glas, da ga veliki grešniki ne vidijo! (O tem studenci na gori sv. Ahacija, kjer je stal nekdaj tabor, piše že Valvazor v svoji VIII. knjigi str. 738 na pr. nastopno: „Ob tej cerkvi je mala votlina, v katerej izvira hladna voda, o katerej se marsikaj govori, med drugim tudi to, da nikdar ne vsahne. Priprostemu ljudstvu je ta voda sveta, toraj ono celo od daleč prihaja in jo tako le pozdravlja: „„Dobro jutro, sveta voda, ki raznovrstne bolezni ozdravljaš!““ Po opravljenem pozdravu zajamejo si vode, nesejo jo na svoj dom in dajejo bolnikom piti, kar je baje že mnoge ozdravilo. Pravijo pa tudi, da še je kedo doprinesel kako hudelstvo, te vode ne vidi kakor drugi navzoči. [K temu dostavlja Erazem Francisci, znani vreditelj Valvazorjevih spisov nekako šaljivo, da za to vsak trdi, da voda nikdar ne vsahne in jo vsak vidi, da bi ne veljal za hudodelnika.])

*) Glej o tem moje spise: »Spominki na Dolenjsko, Novice 1859., str. 5, 6, 38, 62,;« dalje: »Spomini na Notranje-Kranjsko. Koledar družbe sv. Mohora za l. 1874. str. 198. in 199.;» nekaj tudi: »Koledar družbe sv. Mohora za l. 1875. str. 202. in 205.«

Nad Trnovom viditi so bili hribi: Gradišče, Stražnica (721 *m*), Tešijak (806 *m*) in bolj v daljavi proti Snežniku Milonja (1098 *m*), Malin Devin (1032 *m*). K levi pa so se razprostirali Brkinski hribi, nekaki osredek vseh teh ravno navedenih krajev in gora pa je starodavna dekanijsko-farna vas in železnična postaja Trnovo, kamor smo, pustivši neposredno pred njo k desni 111 hiš broječo vas Bistrico na stran, bi rekel: prehitro dospeli.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Shod poljskih časnikarjev in pisateljev se je bil sešel predzadnji teden v Levovu. Pri tej priliki se je pokazalo, da mej poljskimi in češkimi pisatelji vlada še vedno staro prijateljstvo. Češki pisatelj Vrchlicky in pa poljski pisatelj Asnyk voljena sta bila za častno predsednika. Zborovanje vodeči predsednik profesor Malecky je naglašal, da kaki trenotki prepirčki ne morejo omajati prijateljstvo mej Čehi in Poljaki. Češki pisatelj Jelinek je naglašal, da agitacije radikalne stranke niso mogle spodkopati prijateljstva naroda češkega do Poljakov. Skozi tisoč let so se Čehi in Poljaki imeli priložnost prepričati, da je jim vselej dobro šlo, če so bili v prijateljstvu in so drug druzega podpirali.

Novice.

— **Pogreb nadvojvode Viljema** bil je včeraj popoldne. Položili so ga v grobnico v dunajski kapucinski cerkvi.

— **Za »Narodni dom«** v Ljubljani je daroval vrli rodoljub g. Fr. Kalister, veletržec v Trstu, tisoč gold. Slava požrtovalnemu rodoljubu, ki naj bi našel obilo posnemalcev.

— **Velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.** Iz Novega mesta se javlja, da se ondi delajo velike priprave za dostojno obvršavo velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda dne 7. avgusta. Mestni zastop in narodna društva delajo s skupnimi močmi, da bodo skupščinarji kar mogoče veličastno sprejeti in da jim bode bivanje v središči Dolenjske prijetno. Program obseza sprejem skupščinarjev na kolodvoru ob 9·39 zjutraj po mestnem zastopu, narodnih društvih in občinstvu, sv. mašo v samostanski cerkvi ob $^1/_2$ 11. uri, pri kateri poje pomnoženi pevski zbor „Dolenjskega pevskega društva“, potem zborovanje v „Narodnem domu“, na to skupni obed na vrtu Tučkove gostilne, pohod deželne kmetijske šole na Grmu in zvečer skupščinarjem na čast vrtni koncert v Brunerjevi gostilni. — Skupni obed skupščinarjev družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu bode v Tučkovi gostilni in sicer po 1 gld. 20 kr. za osebo. Podružnično načelništvo prosi, da naj se blagovolijo pošiljati oglasila k skupnemu obedu prvomestniku Janezu Krajcu, tiskarju v Novem mestu, in sicer najkasneje do 5. avgusta. Načelništvo novomeške podružnice.

— **Dijaško podporno društvo »Radogoj«** je imelo dne 28. julija t. l. v čitalničnih prostorih v Ljubljani svoj redni letni občni zbor. Predsednik g. Iv. Hribar pozdravi navzoče, poudarja veliko važnost društva, omenja novih večjih dobrotnikov društva in se s toplimi besedami spominja umrle, izredno delavne, društvu naklonjene gospe Murnikove, soproge društvenega podpredsednika g. ces. svetnika Murnika in umrlega ustanovnega člana g. Ivana Fajdige in pozove zborovalce, da v znak sožalja vstanejo. Tajnik g. prof. Karl Pirc je natančno poročal o odborovem delovanju v minolem letu, omenjal vse važnejše korake, katere je odbor storil v prospeh društva, naštel dobrotnike društva in se spominjal nepozabne umrle rodoljubkinje M. Murnikove, ki je zapustila društvu 100 kron in umrlega ustanovnega rodoljuba Iv. Fajdige „Radogoj šteje 138 ustanovnikov, 3 častne in 46 rednih članov. Ustanovnina priseza že 34 000 kron. Največje zasluge za razvitek društva ima društveni predsednik g. Iv. Hribar. Prošenj za podpore je odboru došlo 37. Odbor je dovolil 4 redne podpore po 400 kron. V 4 slučajih je dovolil 360 kron izrednih podpor. Trem medicincem je dovolil odbor za rigorozne takse 360 kron in ednemu za vpisnino 42 kron Vsega skup 2332 kron. Gg. poverjenika dr. Fr. Simončič na Dunaji in dr Krek v Gradci sta vsprejemala denar in ga izplačevala. Novih prošenj je došlo 15 Tajnik izreka željo, da bi se še veliko dobrotnikov oglasilo v podporo društva. Poročilo tajnikovo se vzame odobruje na znanje in se mu izreče zahvala za izreden trud. Blagajnik g. notar Plantan je poročal o denarnem stanju. Ustanovnine je 34.132 kron, letnih doneskov, darov, podpor in obrestij je bilo 2521 kron. Izdalo se je za upravne stroške 280 kron 70 v. in za podpore 2332 kron, torej skupaj 2612 kron 70 vin. Vršila se je na to volitev odbora Tajnik g. Pirc izjavi, da ne more več prevzeti izvolitve. Z vsklikom se volita na to predsednikom g. Iv. Hribar in podpredsednikom g. ces. svetnik Iv. Murnik, sicer pa še v odbor gg.: notar Iv. Plantan blagajnik, dr. Danilo Majaron tajnik, dr. Iv. Tavčar, kurat Ant. Koblar, prof. S. Rutar, ravnatelj Andr. Senekovič, dr. K. Triller vsi v Ljubljani. Vnanjimi odborniki so bili voljeni gg.: dr Gregorin v Trstu, dr J. Sernec v Celji, dež. posl. Slavoj Jenko v Podgradu, Vek. Legat v Celovcu, dr. Kos v Gorici, dr. Šegula v Novem mestu. Predsednik na to zaključi zborovanje z željo, da bi „Radogoj“ lepo vspeval.

— **Mohorjeva družba,** ponos Slovencev šteje letos 65 952 udov. Zares z veseljem mora navdajati vsakega domoljuba ta lep napredek družbe.

— **Finančno ministerstvo** je odredilo, da odslej državne blagajnice več ne izdajajo dvajsetic in štirakov. Sprejemajo se pa ti denarji še do Novega leta, potem jenja vsaka dolžnost države, da mora te novce zamenjati.

— **Zaveza kranjskih gasilnih društev** ima dne 12. avgusta t. l. ob 9. uri dopoludne v tukajšnji mestni dvorani svoj običajni letni shod.

— **Novo brambovsko vojašnico** zidali bodo v Ljubljani. Minole dni se je sešla posebna komisija, ki se je posvetovala o gradnji nove domobranske vojašnice v Ljubljani. Sedanje glavno poslopje domobranske vojašnice zadostuje le za en bataljon, ker se pa nahajat v Ljubljani že več let dva bataljona, bi bilo torej treba graditi še eno tako poslopje. Novo poslopje naj bi se gradilo v obližji sedanje vojašnice. Novo poslopje zidala bo dežela pod istimi uveti, kakor že obstoječo vojašnico.

— **Utonil** je v Vipavšici dne 26. julija t. l. g. Rudolf Dolenec, učitelj v Planini pri Vipavi Šel je s svojo še le s pred pol leta poročeno ženo k sv. Ani v Log na shod Nazaj grede se je ob hudi vročini šel s soprogo kopat. On je šel v večjo vodo, ona ostala je bolj pri kraji Kar zgine Dolenec pod vodo, žena hoteča ga rešiti, bi bila sama kmalu utonila, da je niso rešili ljudje, ki so v obližji na polju delali in slišali klic na pomaganje. Dolenčevo truplo potegnili so še le čez 3 ure iz vode. Ker je bil dober plavač, ga je najbrže prijel krč v vodi Star je bil 28 let in zapušča 18letno vdovo. Dolenec je bil jako priljubljen, kar je pokazal tudi njegov lep pogreb. N. v m. p.

— **Morilec, požigalec in samomorilec.** V Pagliaruzzovi vili na Katinari v Trstu pripetila se je minoli ponedeljek zvečer krvava drama. Hlapec Bostijančič je zavratno ustrelil oskrbnika Siligoja, ki ga je zaradi pogostih prepirov sovražil, in ga usmrtil. Morilec se je na to zaprl v svojo sobo, zažgal je pohištvo v sobi in potem ustrelil samega sebe v srce.

Anarhisti.

V Gentu v Belgiji hoteli so policisti zapreti nekega krčmarja, ki je znan kot anarhist. Krčmar je pa z bodalom ranil oba policista jako nevarno, jednega smrtno.

V Parizu je bila obravnava proti anarhistu Meunieru. Meunier je bil zatožen, da je izvršil dinamitni napad na gostilnico Verdy in pa na neko vojašnico. Kmalu po omenjenih atentatih je bil pobegnil v Anglijo. Zadnji čas ga je pa bila izročila angleška policija. Meunier je tajil do zadnjega, če tudi so se našla pisma njegova, v katerih pravi, da je izvršil omenjena dva atentata, da se maščuje za usmrtenje Ravacholovo. Da je Meunier pravi, je pričala neka ženska, katere mož je zaradi anarhizma obsojen v dvajsetletno ječo in zatoženca dobro pozna, ker je često prihajal k njim. Nekatere priče Meuniera niso več spoznale, ker si je dal v Angliji rasti brado. Zaradi tega so ga mej obravnavo obrili. Obsodili so ga v dvajsetletno prisilno delo. Ko je bil obsojen, je zaklical: „Pogum tovariši, živela anarhija!“

Porotno sodišče Chalonsu sur Marne je oprostilo anarhista Lahura, kateri je proslavljal Caseria in Carnota nazivljal morilca.

V Nimresu zaprli so štiri anarhiste. Zadnje dni se je v provincijalnih mestih na Francoskem začelo več pravd proti anarhistom.

V Rimu pa policija sedaj sestavlja seznam tistih sumljivih oseb, katerim mislijo odkazati prisilno domovanje. V sami italijanski stolici so že dosedaj našteli 300 tacih oseb.

V Cividalu blizu Vidma na Laškem je te dni nekdo streljal na grofa Liabranda Mels-Colloreda, ki se je z neke veselice vračal na svoj grad Albano. K sreči ga ni zadel. Ker ne vedo za gotovo, kdo je streljal, se tudi ne ve, je li to kak anarhističen napad, ali je pa zločinec imel kake druge namene.

— **Visoka starost.** Minolo soboto je v Trstu umrla 106 let stara Marija Marconetti. Bila je rojena v Benetkah in se je 1817 l bila poročila s trgovcem Marconettijem. Od 1874 l je bila vdova. Otrok ni imela.

— **Kolera** v Rusiji grozno razsaja Vsak dan umrje več tisoč ljudij za kolero po vsej Rusiji. Hudo razsaja v Peterburgu in v Kronstadtu. — Pa tudi v Galiciji kolera močno nastopa in je bolj razširjena, nego se je mislilo. V več okrajih so jo namreč skušali prikriti

— **Gospodske tatice.** V Lyonu so zaprli nekega gospoda in štiri gospe, ker so kradli po kolodvorih, cerkvah in drugod. Ta tatinska družba se je na svoj posel dobro razumela. Pokradli so na tisoče, toliko, da so si na deželi bili kupili neki gradič in nenavadno dobro živeli. V njih gradu so sedaj našli silno veliko ukradenih stvarij. Policija jih je prijela na kolodvoru, ko so hoteli okrasti nekega potnika. Kolikor je dosedaj dognanega, krali so po več francoskih mestih.

— **Tovarna pogorela.** V Karlinu pri Pragi pogorela je elektrotehnična tovarna inženirja Křižika. Zgorelo je glavno poslopje Skladišče in nekatera stranska poslopja so obvarovali, kar je velika sreča, ker je v skladišči bilo za 115 000 gold. blaga Škode je ogenj napravil kacih 40.000 gld. Delo se zaradi požara ne bode prenehalo.

— **Omladina.** Praško nadsodišče je odbilo vse rekurze v pravdi proti „Omladini“ obsojenih.

— **Panamska sleparija.** Civilno sodišče je obsodilo bivšega trgovskega ministra Barbe-ja, da ima povrniti likvidatorjem panamske družbe 550.000 frankov, katere je dobil od Reinacha za pospeševanje panamske družbe.

— **Nevihta in toča.** V lublinski guberniji v Rusiji bila je grozna nevihta s točo Podiralo je močno drevesa, odkrivalo hiše Jednajst ljudij je mrtvih Po polji je uničilo vse pridelke. Škode je več milijonov. Jeden sam veleposestnik ima nad 300 000 rubljev škode.

— **Iz ljubosumnosti.** V Barceloni na Španjskem je pri zakonskih Estiart služila lepa štirinajstletna Roza Domenek Gospa Estiart je jela sumiti, da ima njen soprog znanje z Rozo in sklenila je njo in sebe umoriti. Namočila je sebi obleko s špiritom in potem poklicala Rozo v svojo sobo. Ko je dekle prišlo, je gospodinja zaprla sobo, hitro še po njej izlila steklenico špirita. Sedaj je zažgala sebi obleko in goreča planila po dekletu, kateremu se je tudi obleka vnela Obe sta bili v plamenu Na dekletovo klicanje so prišli ljudje na pomoč, ali bilo je prepozno. Obe sta že bili tako opečeni, da sta preneseni v bolnico kmalu umrli.

— **Nesreča pri hribolastvu.** Dne 25. m. m je večja družba došla na Peterstein v avstrijski Šleziji. Pot je jako strma in nevarna. Profesorju Kantoliju iz Brna je spodletelo. Pri tem je podrl še profesorja Makovskega in dve gospici. Oba profesorja sta se nevarno poškodovala, dami pa nista poškodovani, samo prestrašili sta se. Profesor Kantoli je vsled poškodovanja že umrl

— **Vročina poslednje dni.** Na meteorologiški postaji v Radgoni je dne 25. minolega meseca bilo 35° gorkote po Celziji. Že dvajset let ni bilo tukaj take vročine Grozna vročina je tudi bila po vsej gorenji Italiji.

— **Rop.** V Koplarji v Srbiji je napal hajduk Tihomir Kuzmanović občinsko hišo in odnesel davčne denarje.

— **Galanten spremljevalec.** V Žižkovu pri Pragi se je ponudil neki sedemnajstletni deklici mlad mož, da jo spremlja. Dekle je bilo s tem zadovoljno. Pogovarjajoč se, sta se nekaj skregala. On je potegnil nož iz žepa, trikrat ž njim dekle sunil v glavo in zbežal. Dekle je klicala na pomoč. Došli redarji so dekle odpravili v bolnico, kjer so mu izprali in obvezali rane, ki so k sreči le lahke. Po storilci poizvedujejo.

— **Straženje Mrvinega groba.** Praška policija je dobila pismo, v katerem se preti, da bodo Mrvin grob razstrelili z dinamitom. Vsled tega grob stražijo.

— **13letna zločinka.** 13letna Marija Kober v Tausu na Češkem je poskušala zastrupiti šestnajstletno svakinjo mesarja Matijo Vachala, pri katerem je mlada zločinka služila. Primešala je mej jedi strupa. Povod tem je bila baje ljubosumnost.

— **Strela z jasnega neba.** Dne 22. m. m. je strela ubila neko dekle, ki je delalo na samostanskem vrtu v Schönbornstnu blizu Koblenca. Čudno je to, da je tedaj bilo popolnoma jasno

— **Mesto je pogorelo.** V slivenskem okraji v Bolgariji pogorelo je mesto Kotel, ki je imelo kacih 2000 hiš. Ker so hiše vse na kupu in je bilo vse suho, tudi gasiti ni bilo mogoče. Prebivalci sedaj stanujejo v šotorih, katere je poslala vlada.

— **Fonograf za pričo pred sodiščem.** Kakor je znano, je fonograf električna priprava, ki natančno ponavlja razne glasove. V Londonu je te dni posestnik neke hiše tožil za odškodnino neko novo tovarno v bližini njegove hiše, katera z ropotanjem vznemirja ljudi v njegovi hiši. Dal je nekem po elektrotehniku postaviti v vse sobe fonografe, ki so vjeli vse ropotanje. Te fonografe nesli so k sodišču, kjer so napravili tak ropot in šum, da se je sodnik kar za ušesa držal in na podlagi tega pričevanja obsodil tovarno.

— **Velik požar.** Pri cesti iz Innichema v Sexten je te dni začela goreti neka žaga in pa zaloga lesa. Potem se je užgal tudi bližnji gozd. Gasilci so delali na vso moč, da so omejili požar. Ta ogenj je najprej zagledala nadvojvodinja Elizabeta, ki se je peljala v Sexten k svoji materi cesaričinji Štefaniji naproti. Vrnila se je takoj in v Innichemu naznanila požar.

— **Potres v Varni.** V Varni baje pri poslednjem potresu ni niti sto hiš ostalo nepoškodovanih. Tudi je mnogo ljudij se ponesrečilo.

— **Nesreča na vodi.** Blizu Grodna na reki Njemenu sta vkupe trčila neki parnik in neki brod. Parnik je hudo poškodovan. 14 ljudij je zgubilo življenje, več je pa nevarno poškodovanih.

— **Rimska banka.** Dolgo je trpela pravda zaradi sleparij pri rimski banki, pri kateri je zginilo 24 milijonov lir in se je izvršila dolga vrsta goljufij. Konec pravdi je bil, da so vse zatožence oprostili.

— **Tat v ženski obleki.** V dunajskih vojašnišah krade neki tat v ženski obleki. Vlomil je tudi v stanovanje nekega stotnika. Zapazil ga je častnikov sluga in začel se je boj mej njima. Sluga je hitro spoznal, da ima z moškim opraviti. Sluga je sicer tatu parkrat mahnil s sabljo, a naposled mu je vendar le ušel.

— **Gozdni požar.** Na hribih okrog Toulona je jel gozd goreti. Zgorelo je 5 do 6 kilometrov gozda.

— **Požar v Marselji.** V Marselji na Francoskem je požar uničil veliko lesno skladišče in petnajst hiš.

— **Velik požar** je bil v Ilmici na Ogerskem. Tri sto hiš je zgorelo. — V Debrečinu je začelo goreti v žitni čistilnici tamošnjega mlina. Zgorelo je 10 000 moke, mnogo žita, ker so se vneli magacini. Mrtvi so trije delavci. Škode je nad pol milijona goldinarjev.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 28. julija 1894. Pšenica gld. 8·50 kr., rž gld. 5·50 kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 7·— kr., ajda gld. 8·— kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 6·— kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 8.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 1. avgusta t. l.: 9, 32, 77, 62, 34.

Na Dunaji dne 28. julija t. l.: 68, 21, 80, 48, 8

V Gradci dne 28. julija t. l.: 35, 89, 11, 84, 2.

Neogibno potrebno je za vsako družino

Kathreinerova

Kneipp-ova sladna kava

z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava in redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (17)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.

Ponaredeb se naj varuje.

Dobi se povsod. ½ kile 25 kr.

V Postojinski jami (2)

priredi se

dne 15. avgusta t. l. ob 3. uri popoldne

običajna veselica

z električno razsvetljavo

kakor o binkoštih vsacega leta.

Vstopnina za osobo 1 goldinar

Otroci pod 10 leti so vstopnine prosti.

Marijaceljske kapljice za želodec.

izgotovljene v lekarni k **„angelu varhu“**

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (25)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetji. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (4)

Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.**— Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**